ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

॥ ദ്വിതീയഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വിതീയഃ സർഗഃ ॥

രാമായണകാവ്യസ്യോപക്രമഃ - തമസാതടേ ക്രൗഞ്ചവധാത് സന്തപ്തസ്യ വാൽമീകേഃ ശോകസ്യ ശ്ലോകരൂപതയാ പ്രകടനം ബ്രഹ്മണസ്തം പ്രതി രാമചരിതമയകാവ്യനിർമാണാർഥമാദേശഃ

നാരദസ്യ തു തദ് വാക്യം
    ശ്രുത്വാ വാക്യവിശാരദഃ।
പൂജയാമാസ ധർമാത്മാ
    സഹശിഷ്യോ മഹാമുനിം ॥ **1.2.1** ॥

യഥാവത് പൂജിതസ്തേന
    ദേവർഷിർനാരദസ്തഥാ।
ആപൃച്ഛ്യൈവാഭ്യനുജ്ഞാതഃ
    സ ജഗാമ വിഹായസം ॥ **1.2.2** ॥

സ മുഹൂർതം ഗതേ തസ്മിൻ
    ദേവലോകം മുനിസ്തദാ।
ജഗാമ തമസാതീരം
    ജാഹ്നവ്യാസ്ത്വവിദൂരതഃ ॥ **1.2.3** ॥

സ തു തീരം സമാസാദ്യ
    തമസായാ മുനിസ്തദാ।

ശിഷ്യമാഹ സ്ഥിതം പാർശ്വേ
    ദൃഷ്ട്വാ തീർഥമകർദമം ॥ **1.2.4** ॥

അകർദമമിദം തീർഥം
    ഭരദ്വാജ നിശാമയ ।
രമണീയം പ്രസന്നാംബു
    സൻമനുഷ്യമനോ യഥാ ॥ **1.2.5** ॥

ൻയസ്യതാം കലശസ്താത
    ദീയതാം വൽകലം മമ ।
ഇദമേവാവഗാഹിഷ്യേ
    തമസാതീർഥമുത്തമം ॥ **1.2.6** ॥

ഏവമുക്തോ ഭരദ്വാജോ
    വാൽമീകേന മഹാത്മനാ ।
പ്രായച്ഛത മുനേസ്തസ്യ
    വൽകലം നിയതോ ഗുരോഃ ॥ **1.2.7** ॥

സ ശിഷ്യഹസ്താദാദായ
    വൽകലം നിയതേന്ദ്രിയഃ ।
വിചചാര ഹ പശ്യംസ്തത്
    സർവതോ വിപുലം വനം ॥ **1.2.8** ॥

തസ്യാഭ്യാശേ തു മിഥുനം
    ചരന്തമനപായിനം ।
ദദർശ ഭഗവാംസ്തത്ര
    ക്രൗഞ്ചയോശ്ചാരുനിഃസ്വനം ॥ **1.2.9** ॥

തസ്മാത് തു മിഥുനാദേകം
    പുമാംസം പാപനിശ്ചയഃ ।

ജഘാന വൈരനിലയോ
    നിഷാദസ്തസ്യ പശ്യതഃ ॥ **1.2.10** ॥

തം ശോണിതപരീതാംഗം
    ചേഷ്ടമാനം മഹീതലേ ।
ഭാര്യാ തു നിഹതം ദൃഷ്ട്വാ
    രുരാവ കരുണാം ഗിരം ॥ **1.2.11** ॥

വിയുക്താ പതിനാ തേന
    ദ്വിജേന സഹചാരിണാ ।
താമ്രശീർഷേണ മത്തേന
    പത്രിണാ സഹിതേന വൈ ॥ **1.2.12** ॥

തഥാവിധം ദ്വിജം ദൃഷ്ട്വാ
    നിഷാദേന നിപാതിതം ।
ഋഷേർധർമാത്മനസ്തസ്യ
    കാരുണ്യം സമപദ്യത ॥ **1.2.13** ॥

തതഃ കരുണവേദിത്വാ -
    ദധർമോഽയമിതി ദ്വിജഃ ।
നിശാമ്യ രുദതീം ക്രൗഞ്ചീ -
    മിദം വചനമബ്രവീത് ॥ **1.2.14** ॥

മാ നിഷാദ പ്രതിഷ്ഠാം ത്വ -
    മഗമഃ ശാശ്വതീഃ സമാഃ ।
യത് ക്രൗഞ്ചമിഥുനാദേക -
    മവധീഃ കാമമോഹിതം ॥ **1.2.15** ॥

തസ്യേത്ഥം ബ്രുവതശ്ചിന്താ
    ബഭൂവ ഹൃദി വീക്ഷതഃ ।

ശോകാർതേനാസ്യ ശകുനേഃ
    കിമിദം വ്യാഹൃതം മയാ ॥ **1.2.16** ॥

ചിന്തയൻ സ മഹാപ്രാജ്ഞ -
    ശ്ചകാര മതിമാൻമതിം ।
ശിഷ്യം ചൈവാബ്രവീദ് വാക്യ -
    മിദം സ മുനിപുംഗവഃ ॥ **1.2.17** ॥

പാദബദ്ധോഽക്ഷരസമ -
    സ്തന്ത്രീലയസമൻവിതഃ ।
ശോകാർതസ്യ പ്രവൃത്തോ മേ
    ശ്ലോകോ ഭവതു നാൻയഥാ ॥ **1.2.18** ॥

ശിഷ്യസ്തു തസ്യ ബ്രുവതോ
    മുനേർവാക്യമനുത്തമം ।
പ്രതിജഗ്രാഹ സന്തുഷ്ട -
    സ്തസ്യ തുഷ്ടോഽഭവൻമുനിഃ ॥ **1.2.19** ॥

സോഽഭിഷേകം തതഃ കൃത്വാ
    തീർഥേ തസ്മിൻ യഥാവിധി ।
തമേവ ചിന്തയന്നർഥ -
    മുപാവർതത വൈ മുനിഃ ॥ **1.2.20** ॥

ഭരദ്വാജസ്തതഃ ശിഷ്യോ
    വിനീതഃ ശ്രുതവാൻ ഗുരോഃ ।
കലശം പൂർണമാദായ
    പൃഷ്ഠതോഽനുജഗാമ ഹ ॥ **1.2.21** ॥

സ പ്രവിശ്യാശ്രമപദം
    ശിഷ്യേണ സഹ ധർമവിത് ।

ഉപവിഷ്ടഃ കഥാശ്ചാൻയാ -
    ശ്ചകാര ധ്യാനമാസ്ഥിതഃ ॥ **1.2.22** ॥

ആജഗാമ തതോ ബ്രഹ്മാ
    ലോകകർതാ സ്വയം പ്രഭുഃ ।
ചതുർമുഖോ മഹാതേജാ
    ദ്രഷ്ടും തം മുനിപുംഗവം ॥ **1.2.23** ॥

വാൽമീകിരഥ തം ദൃഷ്ട്വാ
    സഹസോത്ഥായ വാഗ്യതഃ ।
പ്രാഞ്ജലിഃ പ്രയതോ ഭൂത്വാ
    തസ്ഥൗ പരമവിസ്മിതഃ ॥ **1.2.24** ॥

പൂജയാമാസ തം ദേവം
    പാദ്യാർഘ്യാസനവന്ദനൈഃ ।
പ്രണമ്യ വിധിവച്ചൈനം
    പൃഷ്ട്വാ ചൈവ നിരാമയം ॥ **1.2.25** ॥

അഥോപവിശ്യ ഭഗവാ -
    നാസനേ പരമാർചിതേ ।
വാൽമീകയേ ച ഋഷയേ
    സന്ദിദേശാസനം തതഃ ॥ **1.2.26** ॥

ബ്രഹ്മണാ സമനുജ്ഞാതഃ
    സോഽപ്യുപാവിശദാസനേ ।
ഉപവിഷ്ടേ തദാ തസ്മിൻ
    സാക്ഷാൽലോകപിതാമഹേ ॥ **1.2.27** ॥

തദ്ഗതേനൈവ മനസാ
    വാൽമീകിർധ്യാനമാസ്ഥിതഃ ।

പാപാത്മനാ കൃതം കഷ്ടം
    വൈരഗ്രഹണബുദ്ധിനാ ॥ **1.2.28** ॥

യത് താദൃശം ചാരുരവം
    ക്രൗഞ്ചം ഹൻയാദകാരണാത് ।
ശോചന്നേവ പുനഃ ക്രൗഞ്ചീ -
    മുപശ്ലോകമിമം ജഗൗ ॥ **1.2.29** ॥

പുനരന്തർഗതമനാ
    ഭൂത്വാ ശോകപരായണഃ ।
തമുവാച തതോ ബ്രഹ്മാ
    പ്രഹസൻ മുനിപുംഗവം ॥ **1.2.30** ॥

ശ്ലോക ഏവാസ്ത്വയം ബദ്ധോ
    നാത്ര കാർയാ വിചാരണാ ।
മച്ഛന്ദാദേവ തേ ബ്രഹ്മൻ
    പ്രവൃത്തേയം സരസ്വതീ ॥ **1.2.31** ॥

രാമസ്യ ചരിതം കൃത്സ്നം
    കുരു ത്വമൃഷിസത്തമ ।
ധർമാത്മനോ ഭഗവതോ
    ലോകേ രാമസ്യ ധീമതഃ ॥ **1.2.32** ॥

വൃത്തം കഥയ ധീരസ്യ
    യഥാ തേ നാരദാച്ഛ്രുതം ।
രഹസ്യം ച പ്രകാശം ച
    യദ് വൃത്തം തസ്യ ധീമതഃ ॥ **1.2.33** ॥

രാമസ്യ സഹസൗമിത്രേ
    രാക്ഷസാനാം ച സർവശഃ ।

വൈദേഹ്യാശ്ചൈവ യദ് വൃത്തം
    പ്രകാശം യദി വാ രഹഃ ॥ **1.2.34** ॥

തച്ചാപ്യവിദിതം സർവം
    വിദിതം തേ ഭവിഷ്യതി ।
ന തേ വാഗനൃതാ കാവ്യേ
    കാചിദത്ര ഭവിഷ്യതി ॥ **1.2.35** ॥

കുരു രാമകഥാം പുൺയാം
    ശ്ലോകബദ്ധാം മനോരമാം ।
യാവത് സ്ഥാസ്യന്തി ഗിരയഃ
    സരിതശ്ച മഹീതലേ ॥ **1.2.36** ॥

താവദ് രാമായണകഥാ
    ലോകേഷു പ്രചരിഷ്യതി ।
യാവദ് രാമസ്യ ച കഥാ
    ത്വത്കൃതാ പ്രചരിഷ്യതി ॥ **1.2.37** ॥

താവദൂർധ്വമധശ്ച ത്വം
    മൽലോകേഷു നിവത്സ്യസി ।
ഇത്യുക്ത്വാ ഭഗവാൻ ബ്രഹ്മാ
    തത്രൈവാന്തരധീയത ।
തതഃ സശിഷ്യോ ഭഗവാൻ
    മുനിർവിസ്മയമായയൗ ॥ **1.2.38** ॥

തസ്യ ശിഷ്യാസ്തതഃ സർവേ
    ജഗുഃ ശ്ലോകമിമം പുനഃ ।
മുഹുർമുഹുഃ പ്രീയമാണാഃ
    പ്രാഹുശ്ച ഭൃശവിസ്മിതാഃ ॥ **1.2.39** ॥

സമാക്ഷരൈശ്ചതുർഭിർയഃ
    പാദൈർഗീതോ മഹർഷിണാ ।
സോഽനുവ്യാഹരണാദ് ഭൂയഃ
    ശോകഃ ശ്ലോകത്വമാഗതഃ ॥ **1.2.40** ॥

തസ്യ ബുദ്ധിരിയം ജാതാ
    മഹർഷേർഭാവിതാത്മനഃ ।
കൃത്സ്നം രാമായണം കാവ്യ -
    മീദൃശൈഃ കരവാൺയഹം ॥ **1.2.41** ॥

ഉദാരവൃത്താർഥപദൈർമനോരമൈഃ
    തദാസ്യ രാമസ്യ ചകാര കീർതിമാൻ ।
സമാക്ഷരൈഃ ശ്ലോകശതൈർയശസ്വിനോ
    യശസ്കരം കാവ്യമുദാരദർശനഃ ॥ **1.2.42** ॥

തദുപഗതസമാസസന്ധിയോഗം
    സമമധുരോപനതാർഥവാക്യബദ്ധം ।
രഘുവരചരിതം മുനിപ്രണീതം
    ദശശിരസശ്ച വധം നിശാമയധ്വം ॥ **1.2.43** ॥

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
ബാലകാണ്ഡേ ദ്വിതീയഃ സർഗഃ ॥